Sifatli ta'lim-yorqin kelajak
ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI
SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

www.xabarnoma.terdpi.uz

UDK 330.33:336.22

TIL PORTFOLEYSINI INTEGRALLASHUVI VA UNING YONDOSHUVLARI

Kalandarova Safiya Toxirovna
Toshkent amaliy fanlar universiteti.,
"Xorijiy tillar" kafedrasi dotsenti, (PhD)
safiyaxonkalandarova@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola oliy ta'lim tizimida til portfolioni integratsiyalashning afzalliklari va strategiyalari ko'rsatilgan, talabalarning chet tilini o'zlashtirish sohasida ularni faolligini oshirish uchun foydalanishi mumkin bo'lgan bir qator usullar, tuzimlar va metodlar taqdim etilgan. Bizga ma'lumki til portfeli — bu turli xil tillarni o'z ichiga olgan va ularni o'rganish, o'zlashtirish yoki amalda qo'llash uchun mo'ljallangan strategiya hisoblanadi. Til portfeliosi bugungi kunda muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Turli tillarni o'rganish orqali, ko'proq imkoniyatlar va madaniyatlarni o'zaro tushunish imkoniyatlari yaratiladi. Ko'p tillarni bilish, bo'lajak mutaxassislarda raqobatbardoshlikni oshiradi. Bizga ma'lumki, ko'p tilli mutaxassislar ko'proq talabga ega. Tillarning o'ziga xos xususiyatlari va kontekstlari orqali turli madaniyatlarni yaxshiroq tushunish imkoniyatlarni ochadi. Til o'rganish ong faoliyatini yaxshilaydi va umumiy bilimlarni kengaytiradi.

KALIT SO'ZLAR: baholash, til ko'nikmalari, motivatsiya, rivojlanish, til portfoliosi, oliy ta'lim tizimi, rivojlanish, linvomadaniyatshunoslik, chet tillarni, oliy ta'lim muassasalari

ИНТЕГРАЦИЯ ЯЗЫКОВОГО ПОРТФЕЛЯ И ЕЕ ПОДХОДЫ

АННОТАЦИЯ: В данной статье показаны преимущества и стратегии интеграции языкового портфеля в систему высшего образования, представлен ряд методов, структур и методов, которые студенты могут использовать для повышения своей активности в сфере овладения иностранным языком. Как мы знаем, языковой портфель — это стратегия изучения, освоения или практики разных языков. Языковое портфолио сегодня является одной из важных компетенций. Изучая разные языки, создается больше возможностей и возможностей для взаимопонимания культур. Знание нескольких языков повышает конкурентоспособность молодых специалистов. Мы знаем, что многоязычные специалисты пользуются большим спросом. Лучшее понимание различных культур через специфику и контекст языков открывает новые возможности. Изучение языка улучшает когнитивные функции и расширяет общие знания.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: оценка, языковые навыки, мотивация, развитие, языковой портфель, система высшего образования, развитие, лингвистика, иностранные языки, вузы.

INTEGRATION OF THE LANGUAGE PORTFOLIO AND ITS APPROACHES

Sifatli ta'lim-yorqin kelajak
ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI
SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

www.xabarnoma.terdpi.uz

ABSTRACT: This article shows the advantages and strategies for integrating a language portfolio into the higher education system, and presents a number of methods, structures and methods that students can use to increase their activity in the field of mastering a foreign language. As we know, a language portfolio is a strategy for learning, mastering or practicing different languages. A language portfolio is one of the important competencies today. By learning different languages, more opportunities and opportunities for cultural understanding are created. Knowledge of several languages increases the competitiveness of young specialists. We know that multilingual specialists are in high demand. A better understanding of different cultures through the specificity and context of languages opens up new possibilities. Learning a language improves cognitive function and expands general knowledge.

KEY WORDS: assessment, language skills, motivation, development, language portfolio, higher education system, development, linguistics, foreign languages, universities.

KIRISH: O‘zbekiston Respublikasining 1875-sonli “Chet tillarni o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qonuni va “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” ijrosi munosabati bilan mamlakatimizda chet tillarni o‘qitishning kompleksli tizimi tashkil etildi. Barkamol, yuksak ma’lumotli va dunyoqarashga ega yosh avlodni tarbiyalash, respublikaning xalqaro hamjamiyatga yanada integratsiyalashuvidan iboratdir. Ushbu talablarga amal qilish, maqsadlar qo‘yish, natijalarni kutish va ta’lim yo‘llarini samarali rejalashtirish asosiy vazifalardan beri hisoblanadi. Talabalarga mustaqil ravishda o‘rganishni o‘rgatish ularning rasmiy ta’lim doirasidan tashqarida doimiy shaxsiy rivojlanishni ta’minlash uchun juda muhimdir. Chet tillarni o‘quv jarayoniga kiritishda o‘qituvchining mavqeyi va mas’uliyati sezilarli o‘zgarishlarga uchraydi. Muassasalar ta’lim organlari tomonidan o‘rnatilgan ba’zi bir ball standartlariga amal qilsa-da, til samaradorligini baholash usullari har xil bo‘lishi mumkin [1].

ADABIYOTLAR TAHLIL VA METODLAR: Nurmanov A.T. talabalar ishini baholashda universitet o‘qituvchilarining adolatli, uslubiy va yordamchi bo‘lishlari muhimligini ta’kidlaydi.

Bakieva G.H. talabalar topshiriqlar qanday baholanishi va ballar talqin qilinishini tushunishlari kerakligini ta’kidlaydi. Bu oliy o‘quv yurtlarida ta’lim sifati va ishonchliligini ta’minlaydi. Maqolada universitetlarda baholashning ikkita asosiy yondashuvi – me’yorlarga asoslangan va mezonlarga asoslangan o‘lchovlar - o‘rganiladi va talabalarning til ko‘nikmalarini samarali baholash uchun yaxlit va analitik baholash shkalalari ko‘rib chiqiladi.

Portfolio baholash orqali chet tilini bilish darajasini aniqlash talabaning til ko‘nikma va qobiliyatlarini yaxlit ko‘rish imkonini beruvchi dinamik va keng qamrovli yondashuvidir. Bu yerda chet tilini baholash va portfelioni baholash bo‘yicha ba’zi ma’lumotlar mavjud. Keling, avvalombor til portfolioni yaratish haqida gapiraylik. Til portfoliosini chet tillarini o‘rganish uchun foydali vosita ekanligini bilamiz. Bu mustaqil ta’lim uchun motivatsiyani oshirishi va talabalarning shaxsiy rivojlanishi uchun mas’uliyatni o‘z zimmalariga olishga yordam berishi mumkin. Ushbu vosita talabalarning muvaffaqiyatini baholash va o‘z-o‘zini anglash ingliz tilidagi ta’limga integratsiyalashning samarali usuli hisoblanadi [2].

Ushbu istiqbolli o‘quv vositasi metodistlar tomonidan tizimli o‘z-o‘zini nazorat qilishni amalga oshirish va uni integratsiya qilinishi mumkin bo‘lgan usullaridan biri sifatida talabalarning ta’lim va til rivojlanishining dinamik o‘sishiga imkon beradigan muqobil nazorat shakli sifatida tavsiflanadi. Ingliz tilini o‘rgatish jarayoni

ma'lum bir til mahoratini innovatsion baholash bilan bog'liq ba'zi metodologiyalar, mavzular va dalillarni o'z ichiga oladi:

NATIJALAR VA MUHOKAMA: Bizga ma'lumki, O'zbekistonda til ko'nikmalarini baholashning innovatsion yondashuvlari texnologiyalarni integratsiyalash, talabalarga yo'naltirilgan metodologiyalarni ilgari surish va madaniyatlararo muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish orqali yanada samaraliroq amalga oshirilishi mumkin. O'zbekistonda innovatsion til ko'nikmalarini baholash samaradorligiga hissa qo'shishi mumkin bo'lgan ba'zi omillar:

Birinchidan, "Texnologiyalar integratsiyasi": Mobil ilovalar, onlayn platformalar va virtual reallik simulyatsiyasi kabi texnologik vositalardan foydalanish interaktiv va shaxsiylashtirilgan usullarni taqdim etish orqali baholash jarayonini yaxshilashi mumkin. Ushbu vositalar til ko'nikmalarini samarali baholashda yordam beradi.

Ikkinchidan, talabalarga yo'naltirilgan metodologiyalar va kasbiy rivojlanish: Bular asosan vazifalarga va mustaqil ishlashga asoslangan bo'lib, baholashni qabul qilish O'zbekistondagi talabalarning turli ehtiyojlari va ta'lim uslublarini qondirishi mumkin. Faol ishtirokni, tanqidiy fikrlashni va til ko'nikmalarini amaliy qo'llashni rag'batlantirish yanada mazmunli baholash natijalariga olib keladi. Muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilar va baholash bo'yicha mutaxassislarni innovatsion baholash usullarini joriy etish bo'yicha o'qitish va qo'llab-quvvatlash juda muhimdir [3]. Til ta'limining so'nggi tendentsiyalariga mos keladigan baholashlarni ishlab chiqish va boshqarish bo'yicha ularning salohiyatini oshirish O'zbekistondagi baholash amaliyoti sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, madaniyatlararo muloqotga urg'u berish muhimroqdir. O'zbekistonning ko'p madaniyatli va ko'p tilli mamlakatligini hisobga olgan holda, tilni baholashda madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini ta'kidlash foydali bo'lishi mumkin [4].

Talabalarning turli madaniyatlararo samarali muloqot qilish qobiliyatini baholash ularni real muloqot stsenariylariga tayyorlashga yordam beradi. Hamkorlik va tadqiqot, til o'qituvchilari, baholash bo'yicha ekspertlar va siyosatchilar o'rtasida ilg'or tajriba almashish va baholashning innovatsion yondashuvlari bo'yicha tadqiqotlar olib borish uchun hamkorlikni rag'batlantirish O'zbekistonda tilni baholash standartlarini doimiy ravishda takomillashtirishga yo'l ochib beradi. Ushbu omillarga ustuvor ahamiyat berib, tilni baholashda innovatsiyalar va hamkorlik uchun qulay muhit yaratish orqali O'zbekiston o'z talabalari o'rtasida til bilimlarini baholash sifati, dolzarbligi va samaradorligini oshirishi mumkin. Bu yondashuvlarni mahalliy kontekstga moslashtirish, shuningdek, har tomonlama va samarali baholash tizimini ta'minlash uchun ilg'or global tajribalardan foydalanish muhim ahamiyatga egadir [5].

1.Baholash texnologiyasi: Texnologiya tilni baholashda muhim rol o'ynaydi. Kompyuterga moslashtirilgan testlar, virtual reallik simulyatsiyalari va sun'iy intellekt asosidagi baholash vositalari kabi innovatsiyalar til ko'nikmalarini yanada moslashtirilgan va samaraliroq baholash imkonini beradi.
2. Portfolioni baholash: Portfelni baholash talabalarga vaqt o'tishi bilan o'zlarining til ko'nikmalaridagi yutuqlarini ko'rsatish uchun o'z ishlari namunalarini to'plash imkonini beradi. Bu shaxsiylashtirilgan va aks ettiruvchi baholash tajribasini taqdim etadi, o'z-o'zini baholash va maqsadlarni belgilashni rag'batlantiradi.

3.Madaniyatlararo muloqotni baholash: Madaniyatlararo muloqot kontekstida til ko‘nikmalarini baholash o‘quvchilarning madaniyatlararo kompetensiyasini va turli madaniy kelib chiqishi bo‘yicha samarali muloqot qilish qobiliyatini baholashga yordam beradi. 4.Dinamik baholash: Ushbu interfaol yondashuv baholash jarayonida talabalarning til rivojlanishini o‘z ichiga oladi. U o‘quvchilarning mavjud malaka darajasini o‘lchashdan ko‘ra, ularning til o‘sishi salohiyatini aniqlash va rivojlantirishga qaratilgan.
5.Multimodal baholash: Baholash vazifalariga muloqotning bir nechta usullarini (masalan, gapirish, tinglash, o‘qish, yozish) kiritish til ko‘nikmalarini har tomonlama baholash imkonini beradi. U turli xil ta’lim uslublarini ko‘rib chiqadi va talabaning imkoniyatlarini yanada yaxlitroq ko‘rib chiqadi.
6. Faoliyatga asoslangan baholash: Faoliyatni baholash o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini muayyan kontekst yoki vazifalarda qanchalik amalda qo‘llay olishlarini baholaydi. Ushbu yondashuv eslab qolishdan ko‘ra amaliy qo‘llashga urg‘u beradi va tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rag‘batlantiradi.
7.Vazifaga asoslangan baholash: Bu usul amaliy, real vazifalar orqali til ko‘nikmalarini baholashga qaratilgan. Bu o‘quvchilarga o‘zlarining kommunikativ qobiliyatlarini rolli o‘yinlar, taqdimotlar yoki guruh loyihalari kabi haqiqiy kontekstlarda namoyish qilish imkonini beradi

XULOSA: Til portfolio - bu talabaning chet tilini o‘zlashtirishdagi yutuqlarini ko‘rsatadigan materiallar to‘plami. Bu talabalarga ham, talabalarga ham til va madaniyatni o‘rganishdagi yutuqlarini tahlil qilish va baholash, shuningdek, vaqt o‘tishi bilan ularning til rivojlanishini turli jihatlarda kuzatish imkonini beradi. Portfolio talabaning ta’lim safari davomidagi shaxsiy yutuqlarini qayd etish, to‘plash va baholash usuli bo‘lib xizmat qiladi. U o‘z-o‘zini baholash, mulohaza yuritish va ijodiy faoliyatni rag‘batlantiradi, talabalarni o‘z bilimlariga egalik qilish imkonini beradi [6].

Dastlab 1980-yillarda AQShda ishlab chiqilgan portfolio strategiyasi talabalar rivojini kuzatish va baholashda yordam berish uchun turli talabalar ishlarini to‘plashni o‘z ichiga olgan. Til portfolioni muntazam ravishda bosqichma-bosqich to‘ldirish umrbod ta’lim g‘oyasini amalga oshiradi va talaba o‘qitishning bir darajasidan boshqasiga o‘tganda alohida ahamiyatga ega bo‘ladi. Til portfolio talabalarning motivatsiyasini, ularning o‘quv jarayoni natijalari uchun mas’uliyatini oshiradi, rivojlanishga yordam beradi, o‘quvchilarning o‘quv jarayoni va uning natijalariga ongli munosabati amalga oshiradi. Til portfolio chet tillarini o‘qitish maqsadlarini belgilashga imkon beradi va o‘quv jarayonini tashkil qilishni yaxshilaydi, talabaning o‘zini o‘zi baholashi uning ehtiyojlari va motivatsiyasidan kelib chiqib, talabalar bilan birgalikda o‘quv jarayonini tahlil qilishni o‘rgatadi va o‘qitish mazmunini moslashtirish va talabalarga individual yondashuvni topishdan iboratdir [7].

Guruhlarda portfoliolarni qo‘shish orqali talabalarning faolligini, o‘z-o‘zini baholashlarini va o‘quv jarayoniga chuqurroq jalb qilish darajasini oshirishlari mumkin. Bu talabalarga o‘z ta’lim yo‘llarini o‘z zimmalariga olishga hamda rivojlanish va qobiliyatlarini namoyish etishga imkon beruvchi ko‘p qirrali vositadir. Til portfoliosi chet tillarini o‘qitish maqsadlarini belgilashga imkon beradi va shuning uchun o‘quv jarayonini tashkil qilish maqsadga muvofiqdir, talabaning o‘zini o‘zi rivojlantirishi, uning ehtiyojlari va

motivatsiyasidan kelib chiqib, talabalar bilan birgalikda o'quv jarayonini tahlil qilishni o'rgatadi, o'qitish mazmuniga moslashtiradi va talabalarga individual yondashdan iboratdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Kalandarova S.T. Технология формирования делового общения – PERIODICA JOURNAL OF MODERN PHILOSOPHY, Social science and humanities ISSN NO-2720-4030 - 2023

2. Нурманов А. Узлуксиз таълим тизимида чет тилларда касбий ишбилармонлик мулоқот самарадорлигини таъминлашнинг ўзига хос жиҳатлари Ўзбекистон Республикаси «Халқ таълими» вазирлигининг илмий-методик журнали Тошкент 2022 2-сон (март-апрел)

3. Kalanadarova S. Linguocultural competence of cadets of Armed forces – Dodo Books Indian Ocean Ltd, member of OmniScriptum S.R.L. Publishing group str. A.Russo 15, of.61 Chisinaw 2068, Republic of Moldava Europe Printed at see last page/ ISBN 978-3-33071330-7 (монография) 2022

4. Бакиева Г.Х. Преодоление звуковой интерференции при обучении русскому произношению студентов-узбеков (на материале консанантизма).: автореф. Дисс..канд.пед.наук. -Т.:1987. – 21.;

5. Kalandarova S. Suggestion Interdisciplinary approach forming business communication skills in the English language (on the example of information technology science) – Berlin Studies Transnational journal of Science and Humanities ISSN 2748-0866 Vol.2 Issue 1/5 Pedagogical sciences http//berlinstudies.de/ 10.528/6091942

6. Kalandarova S. Developing Model of Students' Linguocultural Competence on Example of Studying Textile Terminology based on Text – Eastern European Scientific Journal, Germany, 2018. № 4. p. 37-39.

7. Council of Europe, 2011: European Language Portfolio: Principles and Guidelines. Strasbourg: Council of Europe

8. Abdullaeva Q.M. Methodological basis of formation of professional knowledge and skills of future teachers in teaching special subjects: Dis. … ped. science. nom. -T.: 2006. -182 p